

Мельніков А. В.
кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри фізичної підготовки та особистої безпеки
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
Єдинак Г. А.

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теорії і методики фізичного виховання
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
Слюсарчук В. В.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОЗРОБКИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

У статті представлена інформація про результати складання випускного іспиту з фізичної підготовки майбутніми офіцерами-прикордонниками після використання експериментальної та чинної систем, що реалізуються під час їхнього навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти та спрямовані на підготовку до фізичного виховання особового складу. Встановлено, що запропонована розробка є однією з альтернатив чинній системі фізичної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників та на етапах професійного становлення шляхом поліпшення стану їх готовності до фізичного виховання особового складу. Підтверджують зазначене дані, одержані при порівнянні результатів складання державного іспиту з фізичної підготовки випускниками, які під час навчання використовували чинну та експериментальну системи такої підготовки.

Ключові слова: майбутні офіцери-прикордонники, фізична підготовка, експериментальна система, ефективність реалізації.

Мельников А. В., Єдинак Г. А., Слюсарчук В. В. Эффективность экспериментальной разработки в подготовке будущих офицеров-пограничников к физическому воспитанию личного состава. В статье представлена информация о результатах сдачи выпускного экзамена по физической подготовке будущими офицерами-пограничниками после использования экспериментальной и действующих систем, которые реализуются во время их обучения в специализированном заведении высшего образования и направлены на подготовку к физическому воспитанию личного состава. Установлено, что предложенная разработка есть одной из альтернатив действующей системе физической подготовки будущих офицеров-пограничников и путем улучшения на этапах обучения состояния их готовности к физическому воспитанию личного состава. Подтверждают сказанное данные, полученные при сравнении результатов сдачи государственного экзамена по физической подготовке выпускниками, которые во время обучения использовали действующую и экспериментальную системы такой подготовки.

Ключевые слова: будущие офицеры-пограничники, физическая подготовка, экспериментальная система, эффективность реализации.

Melnykov Andrii, Iedynak Gennadii, Sliusarchuk Victor. Effectiveness of experimental development in preparation of future border guard officers to physical education of personnel. The article presents information on the results of the final exam in physical training by future border guard officers after using the experimental and current systems that are implemented during their study in a specialized institution of higher education and are aimed at preparing for the personnel physical education. A set of adequate research methods was used, including general scientific, sociological methods, pedagogical experiment and mathematical statistics. 446 future border guard officers used the experimental development during one academic year; they were part of one of three experimental groups. Other 508 researched students used traditional organization, content, conditions of physical training during their study; all of them were part of the control group. After completing this pedagogical experiment, the obtained results were compared. It has been established that the proposed development is one of the alternatives to the current system of physical training of future border guard officers and at the stages of professional development by improving their readiness for physical education of personnel. The indicated data obtained from the comparison of the results of the state examination on physical training by graduates who used the current and experimental systems of such training during the education process confirmed the results.

Key words: future border guard officers, physical training, experimental system, implementation effectiveness.

Постановка проблеми. Професійна діяльність офіцера прикордонної служби України, крім інших завдань, передбачає здійснення фізичного виховання особового складу. Оскільки цей процес належить до педагогічних, тому для його реалізації потрібні спеціальні знання, уміння й навички [1; 4; 6; 8; 20]. У зв'язку з цим має місце потреба у формуванні їх в майбутніх офіцерів-прикордонників під час навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти, використовуючи для цього інноваційні підходи, технології, методики [2; 3; 5; 7; 9; 10; 21; 26]. Проте, дотепер відсутні рекомендації з організації, формування змісту фізичної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників і його реалізації на

етапах навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти, які забезпечують належну підготовку майбутнього офіцера-прикордонника до фізичного виховання особового складу. Це свідчить про необхідність здійснення пошукової діяльності в означеному науковому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фізичній підготовці, як одній зі складових професійного становлення майбутніх офіцерів-прикордонників під час навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти, дотепер приділялося досить багато уваги. Зокрема було встановлено компетенції, безпосередньо пов'язані з основними видами професійної діяльності офіцерів-прикордонників, на які необхідно здійснювати вплив у процесі фізичної підготовки [11; 14; 16], забезпеченням і контролем якості підготовки таких фахівців [18]. Водночас обґрунтовано методику формування готовності таких офіцерів до самопізнання у процесі фізичної підготовки [15], відзначено провідне місце фізичної підготовленості у забезпеченні професійної придатності майбутніх офіцерів-прикордонників [12]. Відзначаємо також наявність поодиноких даних, що свідчать про відмінність від необхідного стану сформованості процесуального, мотиваційно-ціннісного, когнітивного компонентів готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного виховання особового складу під час свого навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти [22; 23; 24].

Важливим, але недостатнім для успішного вирішення означеного завдання, є розроблені концептуальні положення підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до вищезазначеного виду професійної діяльності [13], визначення чинників фізичної підготовленості на етапах навчання [25]. Водночас відсутні дослідження, спрямовані на встановлення стану сформованості інших вищезазначених компонентів готовності майбутнього офіцера прикордонної служби до фізичного виховання особового складу. Усе зазначене свідчить про актуальність обраної теми і необхідність подальших досліджень у визначеному напрямі. Роботу виконано згідно з планом науково-дослідної роботи на 2015-2018 роки за Національною академією державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького за темою «Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом» (номер державної реєстрації 217-0076 І) та планом науково-дослідної роботи на 2015-2019 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної культури для дітей та студентської молоді».

Мета дослідження полягала у встановленні ефективності експериментальної науково-методичної системи, спрямованої на підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників до здійснення ними фізичного виховання особового складу під час професійної діяльності в підпорядкованому підрозділі. Для досягнення такої мети було використано комплекс адекватних **методів дослідження**, зокрема: із загальнонаукових – аналіз, систематизацію, узагальнення; із педагогічних – експеримент, а саме формувальний; математичної статистики. При цьому, в останньому випадку при порівнянні двох середніх, що були представлені в відсотках, урахували рекомендації спеціальної літератури [17; 19], а саме про необхідність використання коефіцієнта D та його помилки ($m_d\%$). Інтерпретація значень цих статистик така: у випадку розбіжності між ними в межах 1,52-2 разів, середні значення відрізняються суттєво, тобто на рівні $\alpha=0,05$ ($p < 0,05$).

Організація дослідження передбачала проведення однорічного формувального експерименту, але в кожному з двох навчальних років. Іншими словами формувальний експеримент передбачав перший і другий періоди. У експерименті взяло участь загалом 958 майбутніх офіцерів-прикордонників. Кожний увійшов до складу експериментальної (ЕГ) або контрольної (КГ) груп. Перші під час фізичного виховання у спеціалізованому закладі вищої освіти використовували розроблену науково-методичну систему. У КГ реалізовувалася чинна система, спрямована на підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного виховання особового складу. Наприкінці педагогічного експерименту порівнювали дані, одержані в дослідних групах та які відображали результати складання майбутніми офіцерами-прикордонниками державного іспиту з фізичної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порівнявши результати, одержані в ЕГ та КГ, відзначили відмінності в кількості оцінок, що характеризували певний рівень їхньої підготовленості. Як видно з таблиці 1, протягом одного навчального року кількість випускників, які одержали найвищий бал «5», у ЕГ склала 54,3 % або 119 осіб, тоді як у КГ – тільки 41,5 % або 108 осіб. Наприкінці іншого навчального року в ЕГ із найвищим балом виявили 96 випускників (42,3 %), у КГ – 85 (34,3 %).

Таблиця 1

Результати в дослідних групах щодо складання майбутніми офіцерами-прикордонниками державного іспиту з фізичної підготовки наприкінці навчання у спеціалізованому закладі вищої освіти

Період експерименту	Дослідна група	Результати, кількість		
		5	4	3
Перший	ЕГ	119 (54,3 %)	59 (26,9 %)	41 (18,7 %)
	КГ	108 (41,5 %)	116 (44,6 %)	36 (13,9 %)
Другий	ЕГ	96 (42,3 %)	81 (35,0 %)	50 (22,0 %)
	КГ	85 (34,3 %)	68 (27,4 %)	95 (38,3 %)

Узагальнивши дані двох навчальних років відзначили таке: у ЕГ найвищим балом було оцінено 215 майбутніх офіцерів або 48,3 % від усієї кількості учасників цієї вибірки, тоді як у КГ – тільки 193 особи (37,9 %). Порівнявши такі дані між собою виявили, що вони суттєво відрізняються. Відзначили наступне: кількість найвищих оцінок у ЕГ була набагато більшою, ніж у КГ; про це свідчила величина коефіцієнта D та його помилки $m_d\%$, – $10,4 \pm 3,2$ ($p < 0,05$) (табл. 2).

Таблиця 2

Розбіжність узагальнених результатів (за два навчальних роки), одержаних у дослідних групах наприкінці формувального експерименту

Дослідна група	Результат, кількість осіб		
	5	4	3
КГ	193 (37,9 %)	184 (36 %)	131 (26,1 %)
ЕГ	215 (48,3 %)	140 (31,3 %)	91 (20,4 %)
розбіжність двох середніх			
$D \pm m_d\%$	10,4±3,2 *	4,7±3,01	5,7±2,73 *

Примітка: «*» – статистично значуща розбіжність двох середніх ($p < 0,05$), які подано у відсотках

Водночас відзначили, що в перший період експерименту кількість майбутніх офіцерів-прикордонників, які одержали оцінку «4», у ЕГ склала 26,9 %, у КГ – 44,6 %. Після завершення другого періоду експерименту результат був дещо іншим: у ЕГ кількість майбутніх офіцерів-прикордонників із такою оцінкою становила 35 %, тоді як у КГ – 27,4 %.

Середній результат двох навчальних років був таким: у ЕГ оцінку «4» одержало 31,3 %, у КГ – 36 %. При порівнянні цих даних відзначили, що розбіжність була незначущою, адже значення коефіцієнта D та його помилки $m_d\%$ становило $4,7 \pm 3,01$ ($p > 0,05$). Зовсім інший висновок зробили після порівняння середнього результату в ЕГ та КГ, що відобразив кількість майбутніх офіцерів-прикордонників, які наприкінці експерименту досягли середнього рівня підготовленості. Так, у ЕГ таких випускників було тільки 20,4 %, у КГ – 26,1 %. При порівнянні цих даних відзначили, що у перших він був значно меншим, аніж у других ($p < 0,05$). **Висновки.** 1. Реалізація експериментальної системи протягом останнього року навчання майбутніх офіцерів-прикордонників у спеціалізованому закладі вищої освіти забезпечує досягнення кращого результату їх підготовленості до професійної діяльності, ніж чинна система. 2. Кращий результат у експериментальній групі забезпечується збільшенням кількості випускників із високим рівнем підготовленості та значним зменшенням кількості оцінок середнього рівня за відсутності низьких і нижчих від середнього оцінок. **Подальші дослідження** необхідно спрямувати на алгоритмізацію дій викладачів фізичного виховання з упровадження експериментальної системи в практичну діяльність.

Література

1. Авторські педагогічні технології в освітньо-виховному середовищі вищої школи: колективна монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 180 с.
2. Афонін В. М., Петрук А. П. Професійно-педагогічні уміння та навички випускника ВВНЗ щодо проведення роботи з фізичного виховання. Мат. Міжнар. наук.-метод. конференції «Вдосконалення системи фізичної підготовки у ЗСУ в умовах сьогодення та приведення її до сумісності зі стандартами армій країн-членів НАТО». 13-14 грудня 2016, Київ. С. 136-139.
3. Бойко О. В., Литвиновський Є. Ю., Руденко М. В. Педагогічні аспекти управління процесом виховання військовослужбовців: навч.-метод. посібник. Київ: НАОУ, 2004. 183 с.
4. Військове виховання: історія, теорія та методика: навч. посібник. За ред. В. В. Ягупова. Київ: Вища школа, 2002. 569 с.
5. Гончаренко С., Кушнір В. Методологічні особливості наукових поглядів на педагогічний процес: від репродуктивної педагогіки до педагогіки творчо-креативної. Педагогічна освіта і освіта дорослих: Європейський вимір. 2008. С. 41-65.
6. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: методологія, теорія, практика: монографія. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2015. Т. 1. 400 с.
7. Єдинак Г. А. Деякі теоретико-методичні аспекти посилення мотивації студентів до систематичної фізичної активності оздоровчої спрямованості. Вісник Чернігівського нац. пед. у-ту імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 118, Т. 3. С. 109-114.
8. Єдинак Г. А., Приступа Є. Н. До питання про вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2012. № 4 (20). С. 276-280.
9. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів: монографія. Слов'янськ: СДПУ, 2010. 148 с.
10. Лукавенко А. В., Єдинак Г. А. Диференційований підхід до покращення психофізичного стану першокурсників вищих навчальних закладів як проблема галузі фізичного виховання. Педагогіка, психологія та мед.-біол. проблеми фіз. виховання і спорту, 2012. № 2. С. 66-70.
11. Маріюнда І. І. Професійно-особистісна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2011. 20 с.
12. Мельніков А. В. Фізична підготовленість як фактор впливу на професійну придатність майбутніх офіцерів-прикордонників. Науковий вісник Чернівецького у-ту. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 747. С. 109-114.
13. Мельніков А. В. Концептуальні положення підготовки майбутніх офіцерів державної прикордонної служби України до фізичного виховання особового складу. Вісник Кам'янець-Подільського нац. у-ту імені Івана Огієнка: Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2018. Випуск 11. С. 233-245.

14. Мішенюк Р. М. Розвиток професійної компетентності майбутніх магістрів управління органами охорони державного кордону у процесі фізичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2015. 20 с.
15. Сивохоп Е. М. Формування готовності до самопізнання майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фізичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2010. 20 с.
16. Сич Р. В. Формування вмінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2017. 20 с.
17. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті: навч. посібник. 2-е вид., стереотип. Кам'янець-Подільський: Рута, 2013. 280 с.
18. Balendr, A. (2018). Current status and prospects for the quality assurance in border guards training: European experience. *Comparative Professional Pedagogy*, 8(4), 20-25.
19. Bryman, A. (2015). *Social research methods*. London: Oxford university press.
20. Duncan, A. G. (2016). *The military education of junior officers in the Edwardian Army*. Birmingham: History Department College of Arts and Law University.
21. Iedynak, G., Galamandjuk, L., Kyselytsia, O., Nakonechnyi, I., Hakman, A., Chopik, O. (2017). Special aspects of changes in physical readiness indicators of young men with different somatotypes between 15 and 17 years of age. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(4), 2690-2696. doi:10.7752/jpes.2017.04311
22. Melnykov, A., Rybak, L. (2016). Formation of the processual component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *Journal of Education, Health and Sport*, 6(11), 966-976. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544032>
23. Melnykov, A., Rybak, L. (2016). Formation of the cognitive component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *Journal of Education, Health and Sport*, 6(12), 983-995. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544126>
24. Melnykov, A., Rybak, L. (2017). Formation of the motivational and value component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *Journal of Education, Health and Sport*, 7(12), 665-675. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544196>
25. Melnykov, A., Iedynak, G., Galamandjuk, L., Blavt, O., Duditska, O., Koryagin, V., Balatska, L., Mazur, V. (2018). Factors that influence change in cadets' physical preparation during the first half of study at the military academy. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(2), 781-786. doi:10.7752/jpes.2018.02115

References

1. Avtors'ki pedahohichni tekhnolohiyi v osvितn'o-vykhovnomu seredovys'chi vyshchoyi shkoly (2015). Vinnytsya, 180 p. (in Ukr.).
2. Afonin, V. M., Petruk, A. P. (2016), "Profesiyno-pedahohichni vmynnya ta navychky vypusknika VVNZ shchodo provedennya roboty z fizychnoho vykhovannya". In "Improvement of the system of physical training in the Armed Forces of Ukraine in the present conditions and bring it into conformity with the standards of the Army of NATO member states". December 13-14, 2016, Kyiv, 136-139. (in Ukr.).
3. Boyko, O. V., Litvinovsky, Ye. Yu., Rudenko, M. V. (2004). *Pedahohichni aspekty upravlinnya protsesom vykhovannya viys'kovosluzhbovtiv*. Kyiv, 183 p. (in Ukr.).
4. Viys'kove vykhovannya: istoriya, teoriya ta metodyka (2002). Ed. V. V. Yagupov. Kyiv, 569 p. (in Ukr.).
5. Honcharenko, S., Kushnir, V. (2008), "Metodolohichni osoblyvosti naukovykh pohlyadiv na pedahohichnyy protses: vid reproduktyvnoyi pedahohiky do pedahohiky tvorcho-kreatyvnoyi". *Pedagogical Education and Adult Education: European Dimension.*, 41-65. (in Ukr.).
6. Dubasenyuk, O. A. (2015). *Profesiyna pedahohichna osvita: metodolohiya, teoriya, praktyka: monohrafiya*. Zhytomyr, 400 p. (in Ukr.).
7. Iedynak, G. A. (2014), "Deyaki teoretyko-metodychni aspekty posylennya motyvatsiyi studentiv do systematychnoyi fizychnoyi aktyvnosti ozdorovchoyi spryamovanosti". *Herald of Chernigov National ped the name of T. Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences*, Issue 118(3), 109-114. (in Ukr.).
8. Iedynak, G. A., Prystupa, Ye. N. (2012), "Do pytannya pro vdoskonalennya systemy otsynuyuvannya fizychnoyi pidhotovlenosti viys'kovosluzhbovtiv Zbroynykh Syl Ukrainy". *Physical education, sports and health care in modern society*, 4(20), 276-280. (in Ukr.).
9. Lodatko, Ye. O. (2010). *Modelyuvannya pedahohichnykh system i protsesiv*. Slov'yans'k, 148 p. (in Ukr.).
10. Lukavenko, A. V., Iedynak, G. A. (2012), "Dyferentsiyovanyy pidkhid do pokrashchennya psykholohichnoho stanu pershokursnykh vyshchykh navchal'nykh zakladiv yak problema haluzi fizychnoho vykhovannya". *Pedagogy, psychology and medical biology. problems fiz. Education and Sports*, № 2, 66-70. (in Ukr.).
11. Marionda, I. I. (2011), "Profesiyno-osobystisna fizychna pidhotovka maybutnikh ofitseriv-prykordonnykh": avtoref. dys... kand. pед. наук: 13.00.04. Nats. akademiya Derzh. prykordonnoyi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmel'nyts'koho. Khmel'nyts'ky, 20 p. (in Ukr.).

12. Melnikov, A. V. (2015), "Fizychna pidhotovlenist' yak faktor vplyvu na profesiynu prydatnist' maybutnikh ofitseriv-prykordonnykiv". Scientific herald of Chernivtsi. Series: Pedagogy and Psychology, Vol. 747, 109-114. (in Ukr.).
13. Melnikov, A. V. (2018), "Kontseptual'ni polozhennya pidhotovky maybutnikh ofitseriv derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby ukrayiny do fizychnoho vykhovannya osobovoho skladu". Bulletin of the Kamyanskyi-Podilskyi National University named after Ivan Ogiienko: Physical education, sport and health of a person, Issue 11, 233-245. (in Ukr.).
14. Mishenyuk, R. M. (2015), "Rozvytok profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh mahistriv upravlinnya orhanamy okhorony derzhavnogo kordonu u protsesi fizychnoyi pidhotovky": avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04. Nats. akad. Derzhavnoyi prykordon. sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmel'nyts'koho. Khmel'nyts'kyi, 20 p. (in Ukr.).
15. Syvokhop, E. M. (2010), "Formuvannya hotovnosti do samopiznannya maybutnikh ofitseriv-prykordonnykiv u protsesi fizychnoyi pidhotovky": avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04. Nats. akad. Derzhavnoyi prykordon. sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmel'nyts'koho. Khmel'nyts'kyi, 20 p. (in Ukr.).
16. Sych, R. V. (2017), "Formuvannya vmin' z osobystoyi bezpeky maybutnikh ofitseriv-prykordonnykiv u protsesi vyvchennya profesiyno-oriyentovanykh dystsyplin": avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04. Nats. akademiya Derzh. prykordonnoyi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmel'nyts'koho. Khmel'nyts'kyi, 20 p. (in Ukr.).
17. Shyjan, B. M., Iedynak, G. A., Petryshyn, Yu. V. (2013). Naukovi doslidzhennya u fizychnomu vykhovanni ta sporti. 2-nd ed.. Kam"yanets'-Podil's'kyi, 280 p. (in Ukr.).
18. Balendr, A. (2018). Current status and prospects for the quality assurance in border guards training: European experience. Comparative Professional Pedagogy, 8(4), 20-25.
19. Bryman, A. (2015). Social research methods. London: Oxford university press.
20. Duncan, A. G. (2016). The military education of junior officers in the Edwardian Army. Birmingham: History Department College of Arts and Law University.
21. Iedynak, G., Galamandjuk, L., Kyselytsia, O., Nakonechnyi, I., Hakman, A., Chopik, O. (2017). Special aspects of changes in physical readiness indicators of young men with different somatotypes between 15 and 17 years of age. Journal of Physical Education and Sport, 17(4), 2690-2696. doi:10.7752/jpes.2017.04311
22. Melnykov, A., Rybak, L. (2016). Formation of the processual component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. Journal of Education, Health and Sport, 6(11), 966-976. doi: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544032
23. Melnykov, A., Rybak, L. (2016). Formation of the cognitive component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. Journal of Education, Health and Sport, 6(12), 983-995. doi: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544126
24. Melnykov, A., Rybak, L. (2017). Formation of the motivational and value component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. Journal of Education, Health and Sport, 7(12), 665-675. doi: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544196
25. Melnykov, A., Iedynak, G., Galamandjuk, L., Blavt, O., Duditska, O., Koryagin, V., Balatska, L., Mazur, V. (2018). Factors that influence change in cadets' physical preparation during the first half of study at the military academy. Journal of Physical Education and Sport, 18(2), 781-786. doi:10.7752/jpes.2018.02115
26. Sliusarchuk, V., Iedynak, G. (2015). Physical education of future woman-officers of the state border service for formation of readiness to physical self-development at academy education as a pedagogical problem. Journal of Education, Health and Sport, 5(7), 690-698. doi: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2539671

Нестерчук Н.Є.

**доктор наук, доцент, завідувач кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації
Національного університету водного господарства та природокористування**

Гриценюк Р.А.

**доцент кафедри хореографії
Рівненського державного гуманітарного університету**

Рабченюк С.В.

**старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання
Національного університету водного господарства та природокористування**

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СПОРТСМЕНІВ-ТАНЦЮРИСТІВ

У статті висвітлені основні психологічні аспекти формування особистості танцюристів під час спортивної діяльності. Детально описані складові психологічного забезпечення спортивної діяльності в процесі багаторічної підготовки танцюристів. Обґрунтовано залежність успішного психологічного забезпечення підготовки спортсменів від дотримання ряду положень: постійне здійснення психологічного забезпечення, цей процес повинен бути «випереджаючим», тобто зорієнтованим на вимоги та зміст наступних етапів підготовки; кожен етап багаторічної підготовки спортсменів має свої специфічні особливості, які і визначають конкретні завдання та зміст психологічного забезпечення. Ефективність психологічного забезпечення у процесі формування особистості під час занять спортивно-бальними танцями оцінювалася шляхом опитування тренерів та батьків 44 дітей, які почали займатися спортивно-бальними танцями протягом 1 року. Виявлені основні завдання загальної психологічної